

**UPA 2023/54: Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut
atuutilersinnissaanut peqqussutissatut missingiummut aamma meeqqat
pilorsorneqarnerat il. il. pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinnissaanut
peqqussutissatut missingiummut Namminersorlutik Oqartussat akuersinissaat pillugu
Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut**

pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

siunnersuutip aappassaaneerneqarneranut

ISUMALIUTISSIISUTAA

Inatsisinut Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Paneeraq Olsen, Naleraq, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq A sii Chemnitz Narup, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Mala Høy Kúko, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Harald Bianco, Inuit Ataqtigiit

UPA 2023-mi ulloq 3. maj siullermeerinninnerup kingorna ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa.

1. Siunnersuut tunuliaqutaalu

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummut ilaapput:

- Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinnissaanut peqqussutissatut missingiut
- Meeqqat pilorsorneqarnerat il. il. pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinnissaanut peqqussutissatut missingiut

- Meeqqat pillugit inatsisip aamma meeqqat pilersorneqarnerat pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnerisa malitsigisaannik meeravissartaartarnermut inatsisip, angajoqqaat akisussaanagerat pillugu inatsisip aamma inatsisit assigiinngitsut allat allannguutaannik Kalaallit Nunaannut atuutilersitsinissamik peqqussutissatut missingiut
- Meeqqat inatsiseqartitaanerannik Kalaallit Nunaanni inatsisip atorunnaarsinneqarnera pillugu aamma aappariilerneq aappariikkunnaarnerlu pillugit Kalaallit Nunaanni inatsisip, angajoqqaat akisussaanagerat pillugu inatsisip aamma Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinneqarnissaa pillugu inatsisissatut siunnersuut

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut taamaattoq Inatsisartunit 2022-mi ukiakkut ataatsimiinnermi akuersissutigineqarpoq (UKA2022/128). Missingiummili pineqartumi allannguinnissaq naalagaaffimmi oqartussaasunit pisariaqartinneqarsimavoq, taamaalillunilu Namminersorlutik Oqartussat nutaamik isummernissaat pisariaqalersimalluni.

Tungaviumsumik allannguutitut aallaaviuvoq ”Meeqqat pillugit inatsisip, atinut inatsisip aamma inatsisit allat allanngortinneqarnerat pillugu inatsisip nr. 227, 15. februar 2022-meersup” Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinnissaanut peqqussummut ilaasussaajunnaarnera.

Tamatumunnga pissutaasutut una saqqummiussisummi paasissutissiissutigineqarpoq: *”danskit maleruagassaanni peqqussutinngortinneqarnissaannik kissaatigineqartuni aamma timip ipiutaasartaanik uumassusillillu sananeqaataanik passussisarneq pillugu EU-mit inatsisiliornerup akornanni naapertuineramik amigaateqartoqarnera.”* Naapertuutinnginneq taanna sumut tunnganersoq Inatsisartunut paasissutissiissutigineqanngilaq. Tamanna akissuteqaamminni itisileqqullugu **Naalakkersuisut** ataatsimiititaliamit qinnuigineqarput.

Nassuiaat alla / ilassutaasoq, Naalakkersuisulli saqqummiussisummini taanngisaat, aalajangiiffigisassatulli siunnersuummut ilanngussaq 5-imi inatsimmut nassuiaatini taaneqartoq, tassaavoq ”Meeqqat pillugit inatsisip, atinut inatsisip aamma inatsisit allat allanngortinneqarnerat pillugu inatsimmi nr. 227-mi, 15. februar 2022-meersumi” attuumassuteqartut ilaat, tassungalugu ilanngullugu meeqqat pillugit inatsimmi allannguutit, Danmarkimi sulii atuutilersinneqannginnerat, aatsaalli atuutilissallutik piffissaq

atuuttuulerfissaq pillugu nalunaarusiornikkut. Inatsimmik allannguinerit taakku Danmarkimi suli atuutilersinneqanngitsut kunngip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnissaat naapertuutinngilaq (immaqalu aamma taamaaliortoqarsinnaanani).

”Meeqqat pillugit inatsisip, atinut inatsisip aamma inatsisit allat allanngortinneqarnerat pillugu inatsisip nr. 227-p, 15. februar 2022-meersup” peqqussummut ilaasussaanninnerata kinguneraa inatsisip taassuma kingusinnerusukkut peqqussutikkut atuutilersinneqarneratigut meeqqanut inatsimmi allannguutit arlallit, Danmarkimi atuuttussatut Folketingimit akuersissutigineqartut (masakkulli Danmarkimi suli atuuttuulinngitsut), aatsaat Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarsinnaanerat.

Allannguutini taakkunani pingaarnerit matuma kinguliani naatsumik allaaserineqarput:

- Arnat marluk aappariittut meeqqamut, arnap aappaata erniarisaanut, peqatigiillutik angajoqqaajusinnaanerat meeqqat pillugit inatsisikkut periarfissiissutigineqarpoq. Anaanaaqataanissamili piumasqaataavoq arnap ernisussap peqqissaasumit (imaluunniit peqqissaasup akisussaaffiata ataani) ikkussivigitilluni kinguaassaqaalersimanera aammalu anaanaaqataanerup nalunaarsorneqarnerani tamatumunnga uppernarsaammik saqqummiussinissaq.

Inatsimmut allannguutip (Kalaallit Nunaannut massakut atuutilersussaannngitsup) kingunerissavaa peqqissaasuunngitsumik kinguaassamik ikkussivigitinnerup (“Angerlarsimaffimmi kinguaassamik ikkussivigitinneq”) anaanaaqataanissamik pilersitsinissamut tunngaviliisinnaanera. Kiisalu inatsimmut allannguutip kingunerissavaa uppernarsaammik saqqummiussinani, taamaallaalli katissimalluni aappariinneq imaluunniit isumassuinissamut- aamma akisussaannermut uppernarsaat (meeqqamut isumassuinerup akisussaaffiullu peqatigiilluni isumaginissaanut uppernarsaat) tunngavigalugu, anaanaaqataanerup nalunaarsorneqarsinnaanera. Taamaalillunilu anaanaaqataasutut nalunaarsorneqarnissaq ajornaannerulissaaq – aammalu ataataassutsip nalunaarsorneqarnerani piumasqaatit atuuttut assingi atuutilissallutik.

- Meeqqat pillugit inatsimmi aamma periarfissiissutigineqarpoq arnat marluk aappariit, angutip anisuaa atorlugu, arnap aappaata kinguaassamik ikkussivigineqarnissaanik aammalu meeqqamut ataataanissaanik angummut isumaqatigiissuteqarsinnaanerat. Tamannali aatsaat atuuppoq kinguaassamik ikkussineq peqqissaasumit ingerlanneqarpat. Arnat pineqartut marluk katissimallutit aappariippata angutip ataataasutut

nalunaarneqarnissaani piunasaqaataavoq isumaqatigiisummut uppernarsaammik saqqummiussinissaq.

Inatsimmut allannguutip (Kalaallit Nunaannut massakut atuutilersussaangitsup) kingunerissavaa kinguaassamik ikkussivigitinnerit peqqissaasumit isumagineqanngitsut ataataassusermik pilersitsinissamut aamma tunngaviusinnaanerit.

- Kiisalu meeqqat pillugit inatsimmi periarfissiissutigineqarpoq arnap kisimiittup, angutip anisuaa atorlugu, kinguaassamik ikkussivigineqarnissamik angutillu meeqqamut ataataanissaanik angummut isumaqatigiisuteqarsinnaanera. Tamannali taamaallaat atuuppoq kinguaassamik ikkussivigitinneq peqqissaasumik ingerlanneqarpat. Pisumi taamaattumi ataataassusermik pilersitsinissami piunasaqaataavoq arnap pineqartup kinguaassamik ikkussivigineqarnissaanut angutip allaganngorlugu akuersisimanissaa aammalu meeqqamut ataataanissaminik allakkatigut uppernarsaateqarsimanera.

Inatsimmut allannguutip (Kalaallit Nunaannut massakut atuutilersussaangitsup) kingunerissavaa kinguaassamik ikkussivigitinnerit peqqissaasumit isumagineqanngitsut ataataassusermik pilersitsinissamut aamma tunngaviusinnaanerit.

- Qitiusumik inunnik Nalunaarsuiffik pillugu inatsit atuuttoq (pilatsinnikkut suaassutsimik allannguinaartanngitsumik) “inatsisitigut suaassutsimik allannguinnissamut” (Danmarkimi taamatullu Kalaallit Nunaanni) periarfissiivoq. Tamatuma kingunerivaa inuup normuanik nutaamik tunineqarneq (Inuup normua ilaatigut inuup suaassusia pillugu paasissutissanik imaqarpoq. Inuup normuani kisitsit kingulleq akunnaatsuuppat inuup normua arnamit pigineqassaaq, kisitsillu kingulleq akunnattuuppat angummit pigineqassalluni). Kiisalu inuup normua nutaaq atorlugu inuit inunnguuseralugu suaassutsiminnik allaanerusermik suaassuseqartutut imminnut isigisut kinaassutsimut uppernarsaatinik, soorlu pasimik, biilnik angallassisinnaanermut allagartamik inunngornermullu uppernarsaammik nutaanik pissarsisinnaalissapput.

KISIANNILI, meeqqat pillugit inatsisip manna tikillugu iluserisaa malillugu “inatsisitigut suaassutsimik allanngineq” meeqqat pillugit inatsimmi pisussaaffinnik piginnaatitaaffinnillu allannguinnigilaq. Assersuutigalugu arnaq meerartaartoq erninissani sioqqullugu inuup normuanik allannguisimanersoq, taamaalillunilu (inatsisitigut) angutaasutut nalunaarsorneqarsimanersoq, apeqqutaatinnagu meeqqamut “anaanaasutut” naatsorsuunneqartarpoq. Taamaalillunilu angajoqqaat inunnguuseralugu suaassusiat aalajangiisuusarpoq meeqqat pillugit inatsit naapertorlugu “anaanatut”, “ataatatut” imaluunniit “anaanaaqataasutut” naatsorsuunneqarsinnaanersut.

Inatsimmut allannguutikkut (Kalaallit Nunaannut massakkut atuutilersussaangitsukkut) inuit inunnguuseralugu suaassutsiminnik allaanerusumik suaassuseqartutut imminnut isigisut meeraq suli inunngunngitsoq “inatsisitigut suaassutsimik allannguisimasut” anaanaassutsip, aataataassutsip aammalu anaanaaqataassutsip nalunaarsorneqarnissaanut tunngatillugu inunnguuseralugu suaassusertik aallaaviginagu, inatsisitigulli suaassusertik naapertorlugu taaguuserneqarnissaminnut piginnaatitaaffilerneqarput. Tamatumanili meeqqat pillugit inatsit naapertorlugu pisussaaffii piginnaatitaaffiilu allannguuteqanngillat. Taamaalillunilu arnaq meerartaartoq, erninissanili sioqqullugu “inatsisitigut suaassutsimik allannguisimasoq”, meeqqat pillugit inatsimmut allannguut qaquguugaluarnersoq atuutilerpat meeqqamut “ataataasutut” taagorneqassaaq, meeqqalli pillugit inatsimmi “anaanaasumut” pisussaaffiit piginnaatitaaffiilu suli piginnassallugit.

2. Ataatsimiititaliap oqaaseqaatai inassuteqaataalu

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummik pingaarnepaatigut assingusumik 2022-mi ukiakkut ataatsimiinnermi Inatsisartut isumaqatigiittut akuersissutiginnittut Inatsisinut Ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip siusinnerusukkut akuersissutigineqartup imarisai ataasiakkaat kinguartinneqartariaqarsimapput. Taamaalillunilu ”*Meeqqat pillugit inatsit, atinut inatsisip aamma inatsisit allat allanngortinneqarnerat pillugu inatsit nr. 227, 15. februar 2022-imeersoq*” aalajangiiffigisassatut siunnersuummut siusinnerusukkut suliarineqartumut ilaasoq aalajangiiffigisassatut siunnersuummut maanna suliarineqartumut ilaanngilaq. Tamatumunnga pissutaavoq inatsisip suli Danmarkimi atuutilinnginnera aammalu aalajangersakkanik EU-mi maleruagassanut akerliunerarneqartunik imaqarnera.

Aalajangiiffigisassatulli siunnersuut una immikkoortunik nutaanik Inatsisartunit siusinnerusukkut isummerfigineqarsimanngitsunik imaqanngilaq.

Tamanna tunngavigalugu siunnersuut akuerineqassasoq ataatsimiititaliap isumaqatigiittup inassutigaa.

Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup aamma **kaammattuutigaa**, aalajangiiffigisassatut siunnersuummi siusinnerusukkut akuerineqartumi, kinguartinneqartariaqarsimasumi, timip ipiutaasartaanik sananeqaatinillu passussinermut EU-p inatsisaa naapertorniartorlugu allannguutaasariaqarsimasinnaasut ilanngullugit immikkoortut najoqqutassat sukkanerpaaq atorlugu Kalaallit Nunaannut atuutsinneqarsinnaalernissaat Naalakkersuisut sulissutigisagaat.

Ataatsimiititaliamittaaq paasineqarpoq ataataaqataanissamut meeqqat pillugit inatsit periarfissiingitsoq. Taamaalillunilu angutit marluk appaariit, angutit arlaata anisuuani arnap ikkussivigitilluni angutit taakku marluk angajoqqaajuffissaannik meerartaarnissaa pillugu, arnamut isumaqatigiissuteqarsinnaanngillat.

Ataataaqataasinnaanerulli akuerineqarnissaa pillugu innuttaasut siunnersuutaat siorna junimi Folketingimit akuersissutigineqarpoq, taassumalu piviusunngortinnera maanna maleruagassatigut tunngavinnut december 2022-meersunut ilaavoq. Taamaattumillu meeqqat pillugit inatsisip ungasinngitsukkut allanngortinneqarnissaa, taamaalillunilu ataataaqataanissap periarfissanngornissaa, ataatsimiititaliamit naatsorsuutigineqarpoq. Meeqqat pillugit inatsimmik taama allannguinerup sapinngisamik piaartumik Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnissaa sulissutigeqqullugu Naalakkersuisut ataatsimiititaliamit isumaqatigiittumit kaammattorneqarput.

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni ataatsimiititaliap siunnersuut aappasaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen
Siulittaasoq
Siumut

Paneeraq Olsen
Naleraq

Asii Chemnitz Narup
Inuit Ataqtigiit

Mala Høy Kúko
Siumut

Harald Bianco
Inuit Ataqtigiit